

STÁTNÍ ZÁVĚREČNÁ ZKOUŠKA (Mgr.)

AUNSZ – Antropologie komplexních společností

(student/ka si vylosuje dvě otázky, z nichž si zvolí jednu dle své preference)

1. Migrace a integrace

Základní typologie migrace (vnitřní x vnější, dobrovolná x nucená, dlouhodobá x krátkodobá); vystěhovalectví a přistěhovalectví (push x pull faktory, členění emigrace dle příčin a rozlišení způsobů zacházení s imigranty v cílových zemích); politika integrace (modely, dimenze, multikulturalismus); teorie migrace v antropologii a společenských vědách; transnacionalismus; diaspory a krajanská problematika; migrační a azylová politika ČR a EU; xenofobie; metody výzkumu migrace.

2. Chudoba a marginalita

Sociální diferenciaci; stratifikace a stratifikační systémy; sociální nerovnost a její vývoj; marginalita a marginalizace; sociální vyloučení v kontextu EU; kultura chudoby; underclass; chudoba v historické perspektivě; konceptualizace a způsoby měření chudoby; marginalizace, prekarizace a ekonomický kapitál; prostorová nerovnost a rezidenční segregace; sociální, kulturní a symbolický kapitál; kriminalizace a viktimizace; etnografie chudoby.

3. Kriminalita

Vymezení kriminality, deviace a transgrese; biologické a psychologické přístupy ke kriminalitě; struktura, funkce a anomie; teorie deviantních subkultur; sociální ekologie a kriminalita; sociální konstrukce kriminality; sekundární a primární deviace; etiketizační teorie; morální panika; kritická, konfliktní a radikální kriminologie; kulturní kriminologie; realismus, ultrarealismus a zemiologie; sociální kontrola a prevence; kriminalizace a viktimizace; etnografie kriminality.

4. Lidská práva a rozvoj

Lidskoprávní univerzalismus x kulturní relativismus; pojetí lidských práv; práva kulturní a skupinová; lidství (a lidská práva) v mezikulturní perspektivě; pojem rozvoj; antropologie rozvoje x rozvojová antropologie; modernizační teorie; teorie závislosti; rozvoj a gender; rozvoj a neoliberalismus; humanitární pomoc a rozvojová spolupráce; antropologická kritika rozvojového diskurzu.

5. Gender

Feministická kritika (jednotlivé fáze a postoje) a zkreslení v antropologickém výzkumu; pohlaví x gender; formování genderových rolí během socializace (tělesnost, jazyk); intersekcionalita; teorie stanoviska (standpoint theory); teorie umlčených skupin (muted groups theory); studia mužství; queer teorie; globální výzvy (např. kultura znásilnění, globální řetězec péče).

6. Etnicita

Pojem etnikum a souvislosti jeho užívání v antropologii do konce 60. let 20. století; odklon od primordiálního chápání etnicity (situacionalismus, instrumentalismus); etnická indiference, etnizace a etnorevitalizační hnutí (etnogeneze, etnopolitika); stupně etnické inkorporace; etnická identita; etnická (etno-rasová) stigmatizace; etnické konflikty; etnické menšiny v dnešních státech; etnikum x národ.

7. Nacionalismus

Primordialismus x modernismus; teorie nacionalismu v antropologii; historické, politické, ekonomické a sociální souvislosti vzniku moderních národů; šíření nacionálních ideologií; občanský x etnokulturní nacionalismus; nacionalismus a národní stát; otázka národních jazyků, národní kultury a národních tradic; nacionalistická historiografie; český nacionalismus a jeho historické utváření; nacionalismus a antisemitismus.

8. Kolonialismus, postkolonialismus a globalizace

Charakter a dědictví evropského kolonialismu; koloniální antropologie a její kritika; hlavní rysy postkoloniální antropologie; politická ekonomie a teorie světových systémů; antropologické studium globalizace, kapitalismu a neoliberalismu; kulturní homogenizace, imperialismus a hegemonie; glocalizace; hybridizace; indigenizace modernity; kulturní aropriace.

9. Balkán a východní Evropa

Kulturně areálové a etnické členění; evropský etnoregionalismus; konstrukce Východu a Balkánu (M. Todorova); vznik národů, států a menšin (včetně českojazyčných); krajanské komunity a jejich vývoj; rozpad Jugoslávie; antropologie socialismu a postsocialismu; antropologie Středomoří (krevní msta, komplex cti a hanby).

10. Kulturní dědictví a etnografická muzea

Vymezení a studium kulturního dědictví; management kulturních zdrojů v kontextu aplikované antropologie; studium kulturní paměti; výzkum materiální kultury; dějiny institucionalizace etnografických muzeí; specifika etnografické muzeologie; typy etnografických muzeí; významná etnografická muzea v ČR a Evropě; muzea etnických menšin.

Pokyny ke skládání státní závěrečné zkoušky

Při skládání zkoušky předložte seznam literatury (odborných článků, knih, kapitol v knize), které jste nastudoval/a v souvislosti s jednotlivými tématy státnicového předmětu. Vycházejte přitom z literatury ke kurzům, které jste během studia splnil/a, relevantních encyklopedických a přehledových titulů a dalších oborových zdrojů. Podoba a formátování seznamu jsou ponechány na vašem rozhodnutí. Skladba, rozsah a především znalost titulů mají vliv na výsledné hodnocení.

Ve své samostatně připravené prezentaci vylosovaného tematického okruhu uvádějte:

- konkrétní teorie a koncepty vztahující se k danému tématu;
- konkrétní badatele a badatelky tématem se zabývající;
- konkrétní případové studie, etnografické, historické aj. příklady popisovaných jevů;
- širší myšlenkový (event. dobový) kontext;
- alespoň dvě odborné publikace z vašeho seznamu nastudované literatury, z nichž při své prezentaci vycházíte;
- průměrná doba prezentace a diskuze je 15 minut.

Doporučení:

- Neexistuje jeden očekávaný scénář vaší prezentace. Body uvedené v závorkách u jednotlivých tematických okruhů jsou pouhá vodítka, doporučení, kudy prezentaci vést. Je nicméně na vás, zda je využijete všechny, zda se zaměříte jen na některé z nich, nebo zda je doplníte dalšími dle svého vlastního uvážení. Podstatné je hovořit smysluplně, souvisle a k věci.
- Nezahajujte svou prezentaci (nebo její část) pokusem o všeobecné definice jednotlivých pojmů (typu „kultura je...“). Jejich výklad zasazujte buď do kontextu díla konkrétních autorů a autorek („Benedictová chápe kulturu jako...“) anebo do kontextu určitých myšlenkových směrů („v konfiguracionismu je kultura pojímána jako...“). Pokud si jste jisti, že tvrzení platí v oboru všeobecně, výslovně to uveďte („obecně lze říci, že...“, „v sociální a kulturní antropologii se tímto pojmem zpravidla rozumí...“ atp.).
- Nespoléhejte na „vypracované státnicové otázky“, které v podobě neustále se rozšiřujícího fasciklu různých útržků, výpisků a nesourodých poznámek kolují z roku na rok mezi studujícími. Nejenže obsahují chyby, ale je téměř jisté, že vám v porozumění smyslu jednotlivých témat nepomohou, spíš vás zmatou nebo přivedou k jalovému ukládání nesprávných či nesmyslných vět do paměti. Vycházejte primárně z toho, co jste se naučili v osobně absolvovaných kurzech, ze zadané či doporučené četby, popř. přehledových textů, jako jsou učebnice nebo encyklopedie (v případě dějin oboru např. Martin Soukup, *Antropologie: teorie, koncepty a osobnosti*, Praha 2019). V nich jsou daná témata zpracována korektněji, smysluplněji a uceleněji. Smyslem zkoušky je ověřit vaše porozumění základům oboru, resp. schopnost tyto základy stručně a srozumitelně představit.